

МАТВЄЄВ В.Ю.,
аспірант кафедри цивільно-правових
дисциплін
(Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова)

УДК 347.965:004.8

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.10>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розвиток штучного інтелекту (далі – ШІ) є одним із ключових чинників трансформації сучасного суспільства, що охоплює всі сфери, включаючи правову діяльність. Використання ШІ в адвокатській практиці дозволяє автоматизувати рутинні процеси, пришвидшувати аналіз великих обсягів правової інформації, підвищувати точність прогнозування судових рішень та оптимізувати взаємодію між адвокатами і клієнтами. Такі можливості відкривають нові перспективи для підвищення ефективності правозахисної діяльності.

Водночас широке впровадження ШІ у юридичну практику породжує низку викликів. По-перше, виникають питання юридичної відповідальності за помилки, допущені алгоритмами штучного інтелекту. Хто має відповідати за наслідки таких помилок: адвокат, який використовує ШІ, чи розробник програмного забезпечення? По-друге, важливим є забезпечення прозорості алгоритмів та недопущення упередженості у рішеннях, що генеруються ШІ. По-третє, обробка конфіденційної інформації клієнтів за допомогою ШІ вимагає впровадження додаткових заходів безпеки.

На міжнародному рівні ця проблема активно обговорюється. Такі нормативні акти, як Європейський закон про ШІ (EU AI Act) та Algorithmic Accountability Act у США, закладають основи для регулювання використання технологій штучного інтелекту. Водночас в Україні нормативно-правова база для інтеграції ШІ в адвокатську діяльність перебуває на етапі формування, що створює правову невизначеність і ускладнює впровадження інновацій.

Прикладом практичних ризиків є випадок з адвокатами США, які зазнали санкцій через використання ChatGPT для підготовки судових документів, що містили вигадані судові рішення. Це підкреслює необхідність обережного та відповідального використання ШІ в юридичній сфері.

Актуальність дослідження визначається також потребою у розробці правових та етичних стандартів для регулювання ШІ в адвокатській практиці. Такий підхід сприятиме гармонізації правової системи України з міжнародними стандартами, забезпечуючи ефективність захисту прав людини та довіру до правосуддя.

Ключові слова: *штучний інтелект, адвокатура, правове регулювання, етика, відповідальність.*

Matvieiev V. Yu. The artificial intelligence in legal practice: opportunities, challenges, and prospects for legal regulation

The development of artificial intelligence (AI) is one of the key factors driving the transformation of modern society, encompassing all spheres, including the legal profession. The use of AI in legal practice enables the automation of routine processes,

accelerates the analysis of large volumes of legal information, enhances the accuracy of judicial decision predictions, and optimizes interactions between lawyers and clients. These capabilities open new horizons for improving the efficiency of legal defense activities.

At the same time, the widespread implementation of AI in legal practice presents a range of challenges. First, questions arise concerning legal liability for errors made by AI algorithms. Who should be held accountable for the consequences of such errors: the lawyer utilizing AI or the software developer? Second, ensuring algorithm transparency and preventing bias in AI-generated decisions are critical issues. Third, the processing of clients' confidential information using AI necessitates the implementation of additional security measures.

On an international scale, these issues are actively discussed. Normative acts such as the European Union's Artificial Intelligence Act (EU AI Act) and the Algorithmic Accountability Act in the United States lay the groundwork for regulating the use of AI technologies. Meanwhile, in Ukraine, the legal framework for integrating AI into legal practice is still under development, resulting in legal uncertainties that hinder the adoption of innovations.

A practical example of these risks is the case of U.S. lawyers who faced sanctions for using ChatGPT to prepare court documents containing fabricated judicial precedents. This underscores the need for careful and responsible use of AI in the legal domain.

The relevance of this research is also determined by the need to develop legal and ethical standards for regulating AI in legal practice. Such an approach would promote the harmonization of Ukraine's legal system with international standards, ensuring the effectiveness of human rights protection and public trust in the justice system.

Key words: *artificial intelligence, legal practice, legal regulation, ethics, accountability.*

Аналіз останніх джерел. На міжнародному рівні питання правового регулювання використання технологій штучного інтелекту в правовій сфері викликає значний інтерес і стає предметом численних дискусій. Зокрема, прийняття таких нормативно-правових актів, як **EU AI Act** (Європейський закон про штучний інтелект) у країнах Європейського Союзу та **Algorithmic Accountability Act** у США, свідчить про спроби створити чітку і прозору правову базу для регулювання роботи ШІ. Ці акти спрямовані на встановлення правил відповідальності за помилки, допущені алгоритмами, забезпечення належного рівня захисту персональних даних, а також на впровадження механізмів, що гарантують прозорість і підконтрольність алгоритмічних рішень.

Основною метою таких законодавчих ініціатив є забезпечення безпечного впровадження ШІ, яке враховувало б як потенційні ризики, так і можливості цієї технології. Важливо, що у цих актах значна увага приділяється питанням недопущення дискримінації, алгоритмічної упередженості, а також створенню механізмів моніторингу та відповідальності за наслідки роботи ШІ. Такі підходи формують основу для гармонізації відносин між інноваційними технологіями та правовими стандартами, що вкрай важливо для збереження довіри до правової системи в умовах цифрової трансформації.

Запровадження подібних норм не лише сприяє підвищенню ефективності правової діяльності, але й створює передумови для інтеграції етичних і соціально відповідальних принципів у розробку та використання алгоритмічних систем.

Українські дослідники, такі як В. Пилипенко та О. Васильченко, наголошують на необхідності впровадження чітких норм щодо використання ШІ у правовій діяльності [1; 2]. Водночас міжнародна практика показує, що регулювання ШІ має враховувати етичні аспекти, що стосуються його впливу на права людини та конфіденційність.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження можливостей використання штучного інтелекту (ШІ) в адвокатській діяльності, виклики та проблеми, які можуть виникнути під час його використання.

Стаття ставить за мету запропонувати конкретні ідеї та правила, які допоможуть зробити використання ШІ в адвокатській діяльності безпечним, ефективним і етичним. Особливу увагу приділено міжнародному досвіду, щоб зрозуміти, які рішення вже працюють у світі, та як їх можна адаптувати в Україні.

У підсумку, головна ідея статті – це знайти баланс між впровадженням інноваційних технологій і захистом прав клієнтів та адвокатських принципів.

Використання ШІ в адвокатській діяльності та пов'язані з цим ризики

У червні 2023 року адвокатам із нью-йоркської юридичної фірми Levidow, Levidow & Oberman було наказано сплатити штраф у розмірі \$5000 через використання штучного інтелекту ChatGPT для підготовки судового документа, який містив фіктивні судові рішення [3].

Цей випадок викликав широке обговорення етичних аспектів використання ШІ у юридичній практиці. Адвокати Стівен Шварц і Пітер ЛоДука подали до суду документи, в яких було наведено неіснуючі судові прецеденти, згенеровані ChatGPT. Ці фальшиві справи були використані в позові проти авіакомпанії Avianca, пов'язані з травмою, яку зазнав клієнт під час польоту у 2019 році.

Суддя П.Кевін Кастел зі Суду Південного округу Нью-Йорка наказав сплатити штраф за недбалість адвокатів, які спочатку навіть не перевірили достовірність наведених цитат і стояли на своєму після того, як суд викликав їх на допит щодо існування цих справ. Суддя Кастел наголосив, що таке використання фальшивих матеріалів порушує довіру до юридичної системи та спричиняє витрати часу й ресурсів як для суду, так і для протилежної сторони.

Основний ризик у цій ситуації полягав у тому, що адвокати поклалися на нову технологію без достатньої перевірки її результатів. Шварц пізніше визнав, що вважав ChatGPT надійним «суперпошуком» і навіть не подумав, що цей інструмент може вигадати судові рішення. Цей випадок підняв важливі питання щодо етичного використання ШІ в юридичній практиці та відповідальності адвокатів за перевірку даних, отриманих за допомогою технологій [4].

Цей інцидент підкреслив необхідність дотримання обережності при використанні ШІ у юридичних процесах, зокрема, у частині перевірки фактів, щоб уникнути подібних ситуацій у майбутньому.

У багатьох європейських юридичних фірмах використовується програмне забезпечення, що базується на штучному інтелекті, наприклад, *Luminance* та *Kira Systems*. Ці платформи використовуються для автоматичного аналізу великих обсягів юридичних документів, таких як контракти або судові рішення, для виявлення ризиків та надання юридичних висновків. Наприклад, у Великій Британії багато адвокатів використовують *Luminance* для аналізу контрактів при підготовці угод злиття та поглинання, що дозволяє пришвидшити процес перевірки документів.

Програмне забезпечення, яке використовує алгоритми ШІ для прогнозування результатів судових процесів, активно застосовується в адвокатській практиці в таких країнах, як Франція, Німеччина та Іспанія. Наприклад, у Франції платформа *Predictice* дозволяє адвокатам на основі великих даних аналізувати попередні судові рішення і прогнозувати ймовірність виграшу справи. Це дає можливість адвокатам надавати клієнтам більш обґрунтовані рекомендації та підвищує їх шанси на успіх у суді.

Інструменти на основі штучного інтелекту значно полегшують процес пошуку юридичних прецедентів і відповідних правових норм. У Німеччині адвокати використовують *Levertion AI*, що спеціалізується на обробці та аналізі юридичних документів, щоб швидко знайти необхідну інформацію.

За допомогою програмного забезпечення, який використовує ШІ відбувається автоматизація рутинних процесів, таких як аналіз договорів, пошук прецедентів, тим самим дозволяє адвокатам зосередитися на стратегічних аспектах справи. Алгоритми здатні знайти

потенційні ризики або невідповідності, які могли бути пропущені юристами через обмеження часу або людський фактор. ШІ значно підвищує здатність адвокатів передбачати результат судових процесів. Це дозволяє адвокатам приймати більш обґрунтовані рішення щодо того, чи варто починати судовий процес або вирішити справу позасудовим шляхом.

В Україні адвокати використовують різноманітні юридичні інформаційні системи, такі як ЛІГА:ЗАКОН, які допомагають здійснювати юридичні пошуки, аналіз законодавства та судової практики. Однак ці системи поки не є повноцінними платформами на основі ШІ, як це практикується у країнах ЄС або США, де алгоритми можуть прогнозувати результати судових процесів або автоматично аналізувати юридичні документи.

Однак із розвитком технологій та появою українських стартапів у сфері legal tech, з'являються нові можливості для використання ШІ в адвокатській діяльності. Наприклад, деякі українські компанії працюють над створенням алгоритмів для аналізу договорів та пошуку юридичних прецедентів, що може допомогти зменшити час, витрачений на рутинні завдання.

При цьому, незважаючи на значні переваги, використання ШІ у юридичній сфері супроводжується низкою ризиків і постають питання відповідальності за помилки ШІ. Наприклад, хто має нести відповідальність у разі помилки – адвокат, який користувався ШІ, чи розробник програми? Так, у Франції обговорювалося питання, що використання прогнозуючого ПЗ може призвести до неправильних рішень адвоката, що підриває довіру клієнтів до юриста.

Алгоритми ШІ навчаються на великих даних, які можуть бути упередженими або неточними. Якщо навчальні дані мають в собі систематичні помилки або дискримінаційні патерни, алгоритм може відтворювати ці помилки в юридичній практиці. Це було обговорено на конференції Європейської комісії з питань етики ШІ, де підкреслювалося, що використання неправильно навчених алгоритмів може призвести до дискримінації або неправильних юридичних висновків.

1. Адвокати зіштовхуються з етичними питаннями щодо використання ШІ, особливо коли йдеться про автоматизацію юридичних рішень, які можуть впливати на долю людини.

Так, у січні 2024 року адвокатам Флориди було надано нові етичні вказівки щодо використання генеративних технологій штучного інтелекту (ШІ) в їхній професійній діяльності. Етична порада 24-1, видана Флоридською колегією адвокатів, дозволяє використовувати ШІ адвокатами за умови дотримання чотирьох основних етичних принципів [5]:

2. Конфіденційність. Адвокати зобов'язані отримати інформовану згоду від клієнтів перед використанням сторонніх ШІ-платформ, якщо це пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації. Оскільки деякі ШІ-програми, такі як ChatGPT, можуть самонавчатися на введених даних, існує ризик того, що інформація клієнта може бути збережена та використана у майбутніх запитах.

Адвокатам рекомендується перевіряти репутацію та безпеку постачальників ШІ та використовувати внутрішні ШІ-програми для мінімізації ризику витоку даних.

3. Нагляд. Відповідно до правил Флоридської колегії адвокатів, адвокати повинні наглядати за роботою ШІ так само, як вони наглядають за роботою своїх помічників. Вони повинні перевіряти точність та коректність результатів, згенерованих ШІ, та забезпечити, щоб ці результати відповідали етичним нормам.

4. Правові збори. Адвокати не можуть стягувати надмірні або необґрунтовані правові збори за використання ШІ. Якщо ШІ підвищує ефективність роботи адвоката, це не повинно призводити до подвійних рахунків або необґрунтованих витрат для клієнта. Крім того, час, витрачений на освоєння ШІ, не повинен включатися до вартості послуг.

5. Реклама. Якщо ШІ використовується для взаємодії з клієнтами або для рекламних цілей, адвокат повинен забезпечити, щоб інформація була точною, і не вводила клієнтів в оману.

Загалом, адвокатам дозволено використовувати ШІ, але вони повинні брати на себе повну відповідальність за його результати і забезпечувати, що всі етичні вимоги дотримані.

Адвокатам рекомендується залишатися обережними щодо того, які функції вони можуть делегувати ШІ, і не покладатися на нього в питаннях, що вимагають особистого втручання та юридичного судження.

Цей документ став важливим кроком у регулюванні використання ШІ в адвокатській практиці та заклав основу для обговорення ризиків і можливостей цієї технології в юридичній сфері.

Щодо України, українське законодавство поки не регулює питання використання ШІ у правовій сфері. Відсутність законодавчо визначених правил створює юридичну невизначеність і стримує широке використання ШІ в адвокатській практиці.

Використання ШІ в адвокатській діяльності піднімає питання відповідальності за результати, що згенеровані алгоритмами. Відсутність чітких етичних стандартів у цій сфері викликає занепокоєння серед правників щодо потенційних помилок і конфіденційності даних.

На нашу думку, Україні необхідно розробити чіткі правові та етичні рамки для використання ШІ в адвокатській діяльності. Це дозволить прискорити впровадження технологій та сприяти їхньому безпечному використанню, як це робиться, наприклад, у США (Флорида) або ЄС. Розвиток ШІ в юридичній сфері допоможе покращити доступ до правосуддя, зменшити витрати та підвищити ефективність роботи адвокатів, але при цьому важливо враховувати ризики, пов'язані з конфіденційністю та відповідальністю за результати, які надає ШІ.

Пропоновані положення до Правил адвокатської етики щодо використання ШІ.

Ми пропонуємо доповнити положення до Правил адвокатської етики розділом щодо використання ШІ, які спрямовані на забезпечення відповідального використання ШІ, захист прав клієнтів та підтримку професійної репутації адвокатури.

1. Відповідальність за результати використання ШІ

Формулювання:

«Адвокат зобов'язаний нести повну професійну відповідальність за результати, отримані із застосуванням технологій штучного інтелекту. Використання ШІ не звільняє адвоката від обов'язку здійснювати перевірку точності, достовірності та відповідності чинному законодавству отриманих результатів».

Наукове обґрунтування:

Ця норма забезпечує професійний контроль за використанням ШІ, не допускаючи його сприйняття як незалежного суб'єкта прийняття рішень. Вона також запобігає ситуаціям, коли адвокати покладаються виключно на алгоритмічні висновки, що може призводити до серйозних помилок.

2. Захист конфіденційності клієнта

Формулювання:

«При використанні ШІ для обробки конфіденційної інформації клієнта адвокат зобов'язаний:

1. Отримати письмову згоду клієнта.

2. Використовувати лише ті ШІ-системи, які забезпечують належний рівень захисту персональних даних, сертифіковані відповідно до чинного законодавства та міжнародних стандартів.

3. Вжити заходів для мінімізації ризику розголошення чи втрати даних.»

Наукове обґрунтування:

Враховуючи ризики, пов'язані з обробкою конфіденційної інформації сторонніми системами, цей пункт забезпечує збереження адвокатської таємниці та захист даних клієнтів.

3. Інформування клієнтів

Формулювання:

«Адвокат зобов'язаний інформувати клієнта про застосування ШІ у його справі, зокрема про:

- цілі використання ШІ;
- ризики, пов'язані з можливими помилками чи недоліками алгоритмів;
- заходи, спрямовані на забезпечення захисту інформації клієнта».

Наукове обґрунтування:

Це забезпечує прозорість у взаємодії між адвокатом і клієнтом, що сприяє підвищенню довіри до використання інновацій.

4. Протидія алгоритмічній упередженості

Формулювання:

«Адвокат повинен використовувати лише ті системи ШІ, які пройшли перевірку на відсутність алгоритмічної упередженості. У разі виявлення дискримінаційних аспектів роботи алгоритму використання таких технологій у адвокатській діяльності забороняється.»

Наукове обґрунтування:

Алгоритмічна упередженість є серйозним викликом, оскільки вона може призводити до дискримінаційних рішень. Ця норма є обов'язковою для забезпечення справедливості.

5. Етичні стандарти використання ШІ у рекламі

Формулювання:

«Використання технологій ШІ для створення рекламних матеріалів адвокатом дозволяється за умови, що:

- зміст реклами є правдивим та не вводить клієнтів в оману;

- реклама не містить перебільшених або неправдивих обіцянок щодо можливостей ШІ чи результатів його застосування.»

Наукове обґрунтування:

Це положення спрямоване на запобігання використанню ШІ для маніпулювання клієнтами та дотримання чесної конкуренції.

6. Розумне формування адвокатського гонорару

Формулювання:

«При використанні ШІ у процесі надання юридичних послуг адвокат повинен враховувати економію часу та ресурсів, досягнуту завдяки автоматизації, при формуванні правових зборів. Неприпустимо включати вартість освоєння ШІ чи дублювати рахунки за одноразово виконані автоматизовані завдання.»

Наукове обґрунтування:

Це положення забезпечує справедливість у відносинах між адвокатом і клієнтом та запобігає можливим зловживанням.

Включення зазначених положень до Правил адвокатської етики сприятиме:

1. Забезпеченню професійної відповідальності адвокатів.
2. Захисту прав клієнтів, зокрема конфіденційності їхніх даних.
3. Гармонізації української адвокатської етики з міжнародними стандартами.
4. Підвищенню довіри до використання інноваційних технологій у правовій сфері.

Ці норми слугують основою для безпечного впровадження ШІ в адвокатську діяльність, водночас зберігаючи традиційні цінності професії та підвищуючи її ефективність.

Висновки. Використання штучного інтелекту (ШІ) в адвокатській діяльності відкриває нові перспективи для підвищення ефективності правозахисної роботи, автоматизації рутинних процесів і покращення доступу до правосуддя. Технології ШІ можуть значно зменшити час, необхідний для аналізу великих обсягів інформації, допомогти в прогнозуванні судових рішень і надати адвокатам можливість зосередитися на стратегічних аспектах справ.

Однак, інтеграція ШІ у юридичну практику супроводжується низкою викликів. Серед них – питання юридичної відповідальності за помилки, прозорість і недискримінаційність алгоритмів, а також захист конфіденційної інформації клієнтів. Прикладом таких ризиків є випадки використання генеративного ШІ у США, що продемонстрували важливість відповідального підходу до впровадження цих технологій.

Міжнародний досвід, зокрема, Європейський закон про ШІ (EU AI Act) та Algorithmic Accountability Act у США, пропонує ефективні моделі регулювання, які можуть бути використані як основа для розробки національних нормативних актів в Україні. Водночас українська правова система потребує вдосконалення нормативної бази для інтеграції ШІ в адвокатську діяльність, враховуючи національні особливості та міжнародні стандарти.

На основі проведеного дослідження запропоновано доповнити положення до Правил адвокатської етики розділом щодо використання ШІ, які спрямовані на забезпечення відповідального використання ШІ, захист прав клієнтів та підтримку професійної репутації адвокатури.

Список використаних джерел:

1. Turing A. Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, 1950.
2. John McCarthy, Marvin L. Minsky, Nathaniel Rochester, Claude E. Shannon Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence. 1955.
3. New York lawyers sanctioned for using fake ChatGPT cases in legal brief. *Reuters*.
4. ARTIFICIAL INTELLIGENCE & ROBOTICS. Judge finds out why brief cited nonexistent cases—ChatGPT did research. *ABAJOURNAL*. URL: <https://www.abajournal.com/news/article/judge-finds-out-why-brief-cited-nonexistent-cases-chatgpt-did-the-research>.
5. Florida Bar Advisory Opinion 24-1 Gives Green Light to Generative AI Use by Lawyers – With Four Ethical Caveats. *Hinshaw & Culbertson LLP*. URL: <https://www.hinshawlaw.com/newsroom-updates-lfp-florida-bar-advisory-opinion-generative-ai-lawyers-ethical-caveats.html>.

